

הורוסקופ שבועי: אם הכול תלוי במזל - למה לא ללכת לאסטרוטולוג?

דונלד טראמפ נכנס לביקור פתע באחד המפעלים השייכים לו בניו יורק. הוא מביט על המסכים ורואה עובד באולם הייצור מתגרד על הקיר בחוסר מעש. טראמפ נתקף עצבים, יוצא בריצה לאולם הייצור, ניגש אל אותו עובד, סוחב לו בצווארון וצועק: "תגיד לי אתה, כמה הנך מרוויח בחודש?" – "3000 דולר". טראמפ מוציא מהכיס ערימת שטרות, סופר \$3000 ואומר: "לך מכאן ואל תחזור יותר".

הוא מנגב את הזיעה ופונה אל מנהל העבודה בזעם: "מה התפקיד של הבטלן הזה? מהו עובד כאן?" – "אה, זה השליח של הפיצה שהביא ארוחת צהריים והמתין לקבל טיפ"...

האנושות נחלקת לשתיים: אלו שיש להם מזל ואלו שאין להם. אלו שהולך להם בחיים ואלו שלא. אלו שמגע היד שלהם שווה זהב וכל דבר שנוגעים בו פורח ואלו שהיכן שדורכים לא צומח. אלו שיקבלו מיליון דולר ויעשו ממנו שניים ואלו שיאבדו אותו וייכנסו לחובות... זאת עובדה ברורה: **כל כך מעט תלוי באדם וכל כך הרבה תלוי במה שנקבע עבורו מראש**. לפני שהגענו לכאן כבר הוחלט מי חייב יהיו פורחים כשושנים ומי השושנים שלו יוותרו בקוצים¹.

וכאן עולה שאלה מרתקת שראוי לתת עליה את הדעת: משה רבנו בפרשת השבוע ממשיך להכין את עם ישראל אל הכניסה לארץ ומזהיר אותם לנטוש מאחוריהם את אמונות ההבל שצברו במצרים. אחת ההזהרות החריפות נוגעת לעיסוק במיסטיקה בכלל ובאסטרוטולוגיה בפרט: ליהודי אסור להתעסק עם מפת השמים ולחשב את מהלכיו על פי ההורוסקופ. לגוי מותר, ליהודי אסור.

והשאלה הגדולה היא: למה? איזה ערך זה סותר? וכי לא אנחנו הם אלה שמאחלים "מזל טוב", "מזל וברכה"?² וכי לא יצאנו עכשיו מחודש אב ש'מזלו רע' לעומת חודש אדר ש'מזלו טוב'?! וכי באנו להכחיש את המציאות הברורה שיש אנשים מבורכים בעלי מזל וכאלו חסרי מזל?!

בואו נקרא כמה מקורות המוכיחים מצד אחד את האיסור לעסוק באסטרוטולוגיה, ומצד שני, את העובדה המדהימה שחז"ל ייחסו חשיבות למזל וסברו שכולנו מושפעים ממה שקורה ברקיע.

1. דברים יח: כי אתה בא אל הארץ אשר ה' אלוהיך נתן לך לא תלמד לעשות כתועבת הגוים ההם: לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף... כי תועבת ה' כל עשה אלה ובגלל התועבת האלה ה' אלוהיך מוריש אותם מפניך: תמים תהיה עם ה' אלוהיך.

רש"י: מעונן - אלו נותני עונות (זמנים) שאומרים עונה פלונית יפה להתחיל בה דברים חדשים.

האסטרוטולוגים מחלקים את השמים לשנים עשר אזורים, מה שנקרא 'גלגל המזלות', וכאשר השמש, הירח או שבעת כוכבי הלכת עומדים על גבי מיקום מסוים בגלגל המזלות, המפגש ביניהם מקרין אנרגיה מסוימת לארץ. לדוגמה, אדם שנולד ביום ובשעה בו השמש נמצאת במיקום מזל שור – אופיו הוא אחד ואדם שנולד ביום ובשעה שהירח נמצא במזל עקרב אופיו הוא אחר³.

בכל זאת באה התורה ומצווה להימנע מעיסוק בנושא ואדרבה: "תמים תהיה עם ה' אלוהיך". פירוש הציווי "תמים" לדעת הרמב"ן הוא "שלם". כמו הקרבן שצריך להיות תמים בלי מום, כך יהודי צריך

¹ **ביש מזל:** בכל שנה מתקיימת הגרלת לוטו ענקית בספרד שנקראת El Gordo שפירושה 'ההגרלה השמנה'. בפברואר 2012 קנו ביד תושבי הכפר Sodeto כרטיס לוטו והוא זכה בסך **950 מיליון דולר**. הסכום הגרנדיוזי חולק בין 70 משפחות הכפר וכל אחת זכתה במאות אלפי דולרים. אלא שבמהלך החגיגה התגלתה מבוכה: אנשי העמותה שמכרו את הכרטיסים שכחו לדפוק על דלת אחד התושבים וכך כל התושבים זכו למעט אחד...

² הביטוי העברי "**מזל טוב**" הפך להיות בינלאומי וגם גויים בשפות אחרות אומרים מַזֵּל (mazzel).
³ הגמרא (שבת קנו) מאריכה לתאר את **האופי של כל אחד מהמזלות**, לפי מזל יום בשבוע ומזל שעת הלידה, כמו מי שנולד בשעת "כוכב חמה" יהיה בעל פנים מאירות ומי שנולד בשעת "כוכב נוגה" יהיה בעל תאווה וכו'.

להיות מסור לקב"ה **בכול!** הוא לא יכול להתפלל לה' אבל כשמדובר על החלטה אם לפתוח עסק או לקנות חנות במיקום ספציפי – להתייעץ עם האסטרולוג. אם מאמינים אז מאמינים בכול.

רמב"ן: שנייחד לבבנו אליו לבדו ... וממנו לבדו נדרוש העתידות מנביאיו או מאנשי חסידיו ... וזה הטעם שפירש אונקלוס 'תמים תהיה' – **שלים** תהא בדחלתא דה' אלקיך, שלא תהיה חסר ביראתו.

רש"י מביא פירוש אחר: **רש"י:** התהלך עמו **בתמימות** ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו.

תמים כמו **פשוט, חלק** ('נאיבי'), ובקיצור להפסיק להיות 'יהודי', כזה שדואג כל הזמן. תמורת זאת לסמוך על הקב"ה שיוליך את הדברים למקום טוב. פחות לדאוג ויותר לתת להשגחה העליונה לעבוד. כך מספרת הגמרא על גוי כותי ששאל את רבא כיצד מיהרנו להכריז 'נעשה ונשמע' ולא קראנו את האותיות הקטנות של החוזה? רבא ענה: "תומת ישרים תנחם". הלכנו עמו בתמימות והאמנו לו.⁴

וכאן עולה השאלה הגדולה: למה? מה הבעיה? מדוע מותר ללכת לרופא, להתייעץ עם עורך דין, להזמין טכנאי למכונת הכביסה ואסור ללכת לאסטרולוג? למה הכול צריך להיות אסור?

הגמרא אומרת כמה מילים סתומות: **2. שבת קנו,א:** רבי יוחנן אמר: אין מזל לישראל.

ההסבר הפשוט כתוב ברמב"ם. לדעתו כל הענף המיסטי הוא המצאה שרלטנית שדמינו מאחזי עיניים כדי לשלוט בהמונים. זה לא עובד, אין קשר בין מה שקורה ברקיע ובין גורל האדם.

רמב"ם עבודת כוכבים יא: ודברים האלו כולן דברי שקר וכזב הן והטעו בהן עובדי עבודה זרה הקדמונים לגויי הארצות כדי שיינהו אחריהן. **אגרת הרמב"ם לחכמי מרשילייא בצרפת:** ואני יודע שתמצאו דברי יחידים מחכמי האמת בתלמוד ... שאמרו שבעת תולדותיו של אדם גרמו הכוכבים כך וכך, אל יקשה בעיניכם, שאין ראוי להניח דברים של דעת שכבר נתאמתו הראיות [שאינם נכונים] ויתלה בדברי יחיד מן החכמים שאפשר שיש בדברים **רמז** או אמרם **לפי שעה** [עבור המון העם].

ואולם דברי הרמב"ם הם קיצוניים בחריפותם וראשונים רבים כמו הרמב"ן בפרשתנו סוברים אחרת. מקורות רבים מוכיחים כי חז"ל בהחלט סברו שהאדם הוא **תוצר של מזל הלידה שלו**.

בפתח השיעור חשוב להדגיש: כל האמור לקמן בשבח האסטרולוגיה, אינו נוגע לאסטרולוגים של ימינו המפרסמים תחזיות בשקל ואיש אינו יודע היכן למדו את רזי המקצוע⁵ ... הדיון הוא עקרוני, על מהותה של האסטרולוגיה ובמקרה שהיינו פוגשים אנשי מקצוע אמתיים כמו חוזי הכוכבים של פרעה.

נדה טז,ב: אותו מלאך הממונה על ההיריון לילה שמו ונוטל טיפה ומעמידה לפני הקב"ה ואומר: רבש"ע, טיפה זו מה תהא עליה? גיבור או חלש, חכם או טיפש, עשיר או עני, ואילו רשע או צדיק לא קאמר, כדר' חנינא דא"ר חנינא: הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

מתברר שעוד לפני הלידה כבר הוכרע גורל חיינו: גופניות (גיבור או חלש), כישרון (חכם או טיפש) והצלחה כלכלית (עשיר או עני). כל הבחירה של האדם במהלך חייו מסתכמת בשאלה מה לעשות עם מה שקיבל? האם להיות "צדיק או רשע", אבל טווח המשחק שלו הוא בתוך הקלפים שקיבל מראש. [בשפת המחשב, האדם מקבל 'חומרה' מוכנה והוא משחק רק עם ה'תוכנה'...].

⁴ ה' **רועי:** סוחר העיירה ליובאוויטש באו בטרוניה אל האדמו"ר המהר"ש: הם מתפרנסים מאורחים שבאים לבקר את הרבי ואולם הרבי מרבה לנסוע מחוץ לעיר ופרנסתם מתמעטת. השיב הרבי: נאמר 'ה' **רועי**', ה' רועה הצאן שלנו ומימי לא שמעתי את הפרה דואגת מאין תשיג אבוס לאכילה. היא סומכת על הרפתן כי ידאג לה...
⁵ **אנקדוטה:** בערב האחרון של 1996 התקיימה בתכנית 'פופוליטיקה' רצועה מיוחדת לסיכום השנה הבוסף התכנית הוזמן אסטרולוג בשם אליצור קדושי לתת תחזית אסטרולוגית לשנה הבאה. הוא שירטט את ההזדמנויות שמעמידה השנה הבאה ולפתע קם מנחה התכנית, טומי לפיד והטיח בו שהוא נוכל כמו כל האסטרולוגים, הוא עצמו יודע שאין קשר בין גרמי השמים למציאת אהבה חדשה או הזדמנויות בעבודה. קדושי תבע את לפיד בתביעת נזיקין על סך 260,000 שקל, כיצד מזמין אותו לתכנית ואז מטיח בו שהוא שרלטן? למעשה, בית המשפט לא נכנס לעובי השאלה על אמתותה של האסטרולוגיה והסתפק בקביעה שאדם נוכל הוא מי שיודע שהוא משקר ומתכוון להונות את הבריות ואילו אסטרולוג עשוי להאמין בשיטה שלו. לפיד חויב לשלם 20,000 שקל בעוון לשון הרע.

במקום אחר, הגמרא מוכיחה זאת מתוך המציאות. עובדה היא שיש כאלו שהולך להם וכאלו שלא הולך להם. ההסבר האפשרי היחידי הוא שהכול תוכנן מראש.

מועד קטן כח: אמר רבא: חיי, בני ומזוני [אריכות ימים, ילדים ופרנסה] לא בזכותא [מעשי האדם] תליא מילתא אלא **במזלא** תליא מילתא, שהרי רבה ורב חסדא שניהם חכמים צדיקים היו, זה מתפלל ויורד גשם וזה מתפלל ויורד גשם [היינו שניהם מלאי זכויות] ובכל זאת רב חסדא חי 92 שנים ורבה חי 40. אצל רב חסדא שישים חתונות ואצל רבה שישים אירועי שכול. אצל רב חסדא מאכילים לחם סולת לכלבים ואצל רבה אין כדי לתת לבני האדם לחם שעורים.

כך ידוע המדרש על אברהם אבינו, שהחוזים בכוכבים אמרו שלא יזכה ללדת ילדים, ואכן הפתרון היחיד שהציע הקב"ה היה לשנות את שמו ושם אשתו כדי לשנות את המזל. אך ה' לא אמר כדברי הרמב"ם שכל סיפורי המזל הם הבל ורעות רוח. עוד מספרת הגמרא מעשה מיוחד במינו (תענית כה, א): רבי אלעזר בן פדת חלה ואיבד את ההכרה. באו החכמים לבקרו וראו את פניו מחייכות ובוכות וניצוץ של אש יוצא ממצחו. כשהתעורר סיפר שראה את הקב"ה יושב לידו והוא החל לבכות למה נגזר עליו סבל נורא? ענה לו הקב"ה האם בשביל לשנות לו את המזל, כדאי לברוא את כל העולם מחדש? רבי אלעזר שאל אם רוב החיים לפניו או שכבר חי את רוב שנותיו? הקב"ה ענה שהוא כבר חי את רוב חייו. ענה רבי אלעזר שאם כך לא כדאי לברוא את העולם מחדש.

מוכח מכל זה שמזל הלידה הוא גורם רב עוצמה, ואם כן עולה השאלה מה הפשט "אין מזל לישראל"? יתירה מכך והוא העיקר: מדוע אין מזל רק "לישראל"? אם אין מזל – כדברי הרמב"ם שהכול אחיזת עיניים – אין מזל לאף אחד?

ב. למען האמת, השאלה חזקה ועצומה הרבה יותר. נשים לב לתובנה הבאה: לא רק שהמזל קיים, אלא אנו מתחשבים בו בכמה עניינים הלכה למעשה. אנו עושים או נמנעים מלעשות פעולות שונות בגלל השפעת המזל. כמה דוגמאות: המקור הכי חשוב למעלת 'יום ההולדת' הוא בדברי התלמוד הירושלמי, שביום ההולדת **מזלו גובר** ולכן הוא עת רצון לקבל כוחות להתחלה טובה של השנה החדשה. (ראו בהערה⁶ סיפור מרטיט אודות מזל יום ההולדת).

3. תלמוד ירושלמי ר"ה: עמלק היה מתעסק בכשפים ומה היה עושה? היה מעמיד חיילים ביום ההולדת שלהם, משום שלא במהרה אדם נופל ביום ההולדת שאז **המזל השולט ביום ההוא** - עוזר.

ועוד כמה מקורות מהסוג הזה:

⁶ סרן זיו שילון היה בסיוור על גדר רצועת עזה בסוף 2012, כשלפתע הופעל מטען בשלט רחוק וזיו נפצע חמורות. ידו השמאלית נתלשה ועפה באוויר ואילו ידו הימנית התרסקה. לאחר תהליך שיקום ארוך, לא הצליחו הרופאים להחזיר את היד הימנית לחיים והמליצו לו לזכות גם אותה ("ל"ע). בדיוק באותם ימים קיבל שילון הזמנה מהרב מנחם קוטנר, מנהל מטה צעירי חב"ד למען נפגעי הטרור, להצטרף לטיול בארצות הברית עם קבוצת חיילים פצועים. זיו היה נואש לנשום אוויר והוא הצטרף. המארחים עשו הכול לרומם את רוחם, הם סיירו בהליקופטר מעל מנהטן, נכנסו למשחק בייסבול במושב VIP וחוו חוויות מדהימות אחרות. ביום שישי, כג אייר, הקבוצה הגיעה להתפלל באוהל הקדוש של הרבי. קוטנר הציע לזיו לומר את פרק התהילים האיש. זיו אמר שהוא בן 25 ואמר את פרק כ"ו. אחרי שסיים את הפרק מזכר לפתע שהוא רק בן 24, משום שיום ההולדת יחול עוד עשרה ימים. קוטנר קרא עמו פרק כה. אחרי הביקור באוהל, הלכו לעשות את השבת בקהילתו של השליח אוריאל ויגלר במנהטן. באמצע הסעודה, זיו ביקש מקוטנר לגשת אתו הצידה. "יצאתי מהאוהל בתחושה קשה מאוד. לפני שהתחלתי לומר את הפרק, קיוויתי למצוא רמז על ההחלטה הנוראה שאני עומד לקבל, האם להסכים גם לכריתת יד ימין? לאושרי הרב בפרק כו היו שלושה רמזים על המילה "יד" ואפילו "ימין": "ארחץ בניקיון כפיי" (פסוק ו'), "אשר בידיהם" (פסוק י') "וימינם" (פסוק י"א). ראיתי בכך סימן מהרבי ושמחתי. אבל כאשר הבנתי שזו טעות ואני רק בן 24 ואמרנו שוב את פרק כה, לא מצאתי אפילו רמז אחד למצבי. מאז אני לא יודע את נפשי. הרבי לא רוצה לברך אותי". קוטנר התפלל לה' שישים לו את המילים בפה. הוא ביקש מזיו לחשב שוב את הגיל שלו. התברר כי יום ההולדת העברי הוא כ"ג באייר! היום הזה! כך שהיום הוא הופך להיות בן 25 ופרק התהילים המתאים לו הוא הראשון שקרא. ביום שלישי שאחריו ניגש זיו אל קוטנר והרים את ידו הימנית: האצבעות נעו. בפעם הראשונה מאז הפציעה הן נענו לו. בחנוכה שאחריו נרשמה עוד תפנית: זיו שילון הדליק בעצמו נר ראשון של חנוכה במרכז הרפואי תל השומר (שיחת השבוע 1410).

תענית כט,ב: בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי, לישתמיט מיניה ב[חודש] אב דריע מזליה ולימצי נפשיה באדר דבריא מזליה. **רמ"א תקפג,ב וט"ז שם:** מי שישן בראש השנה - מזלו יישן במשך כל השנה. **שו"ע רבינו הזקן רעא,ג:** יש נזהרים שלא לקדש בשעה ראשונה של הלילה (דהיינו שעה שביעית אחר חצות היום) [שבימי הקיץ אז חוזרים מבית הכנסת] ... לפי שבשעה הראשונה הוא מזל מאדים וסמא"ל מושל עליו. וכך בכל שמחה של יהודים מאחלים "מזל טוב".

כיצד מתווכים בין המקורות הנחרצים הללו ובין הציווי "תמים תהיה" ו"אין מזל לישראל"?

הרמ"א יוצר הבחנה ברורה: **רמ"א יורה דעה סימן קעט:** במה שאדם יודע שהוא כנגד המזל - לא יעשה ולא יסמוך על הנס, אלא שאין לחקור אחר זה משום תמים תהיה.

מוכח אם כן שאיננו מזלזלים כלל בהשפעת המזל, ואדרבה סבורים כי גרמי השמים מקרינים על מהלך החיים אלא שלא מרבים להתעסק בנושא הזה. והשאלה היא כפולה: אז כן מזל או לא מזל? ובעיקר, למה ליהודים זה אסור ולגויים מותר?

ג. יעקב זילברשטיין הוא יו"ר הנהלת בית הכנסת המרכזי בראשון לציון (בו אני משמש כרב ושליח חב"ד). בחודש אלול תרצ"ט, ספטמבר 39, כשהוא נער בן 15, פרצה המלחמה הנוראה. פלוגות האס,אס שטפו את פולין ועננים שחורים כיסו את השמים. בערב ראש השנה, אביו שהיה חסיד גור עם פאות ארוכות משתלשלות מעל האוזניים, התכוון לצאת לרחוב לערוך קניות לחג, אך אשתו חששה. אנא אל תצא, זה מסוכן. יענקלה הצעיר התנדב לצאת במקום אבא וזאת הייתה הפעם האחרונה שהוא ראה מי מבני משפחתו. במרחק 50 מטר מהבית, ידיים חסונות תפסו בו והרימו אותו לתוך המשאית. אחרי טלטולים של כמה שבועות הם הגיעו למחנה הריכוז בוכנוולד.

אנשים סביבו מתו כמו זבובים, שיכנו אותם בצפיפות בתוך אוהלים רעועים, מגיפות טיפוס ודיזנטריה השתוללו וגברים חסונים נפחו את נשימתם. יענקלה ידע שחייו קצרים. ערב אחד ראה מישהו מנופף לו מרחוק. קראו לו הרב פרנקפורטר, הוא היה רב הצבא האוסטרי לפני המלחמה. הרב היה חולה וחלש ולא היה מסוגל לצאת לעבודת הכפייה, במקומה היה מקבל 25 מלקות בכל מסדר בוקר. הרב ביקש מהנער לשבת לבדו בכל ערב וללמוד ביחד גמרא באידיש מהזיכרון. אחרי כמה שבועות אמר הרב בלחש כי הוא לא מחזיק מעמד, הכוחות שלו כלים, "אבל אתה יענקלה, אתה תשרוד!". אנא תבטיח לי שתי הבטחות: שלא תשכח מה היה כאן, ותמסור ד"ש לבני המשפחה שלי". אחרי כמה ימים ראשו של הרב צנח על זרועותיו של הנער. הוא קבר אותו בעצמו באחת מפינות המחנה.

אבל מאותו רגע, יד נעלמה מלווה את יעקב זילברשטיין. הוא האדם היחיד בארץ וכנראה בעולם כולו ששרד שש שנים במחנות: שלוש שנים בבוכנוולד, שלוש שנים באושוויץ. פעם כבר הוכנס לתוך תאי הגזים אבל פתאום הגיע אחד הקצינים וצעק מה מכניסים נער שיכול לעבוד? עוד לא הגיע זמנו למות. פעם נחשד כחבר במחתרת באושוויץ וקיבל חמישים מלקות ואחר כך נקשר לעמוד כשרגליו למעלה וראשו למטה. לאחר שאיבד את ההכרה, מישהו מסתורי הוריד אותו משם והציל את חייו. גם בצעדת המוות הוא צעד ושרד, וההשגחה העליונה ממשיכה ללוות אותו עד היום. הוא נשא אישה ניצולת שואה, נולדו להם שני ילדים ונכד אחד הממשיך בגאווה את שם המשפחה 'זילברשטיין'.

והוא גם זכה לקיים את שתי הבקשות: הוא חבר הנהלת יד ושם, ולפני חודשים ספורים זכיתי למצוא עבורו – באמצעות שלוחי חב"ד בניו יורק – את נכדו של הרב פרנקפורטר שעובד כפסיכיאטר בקווינס בניו יורק. ערוץ 10 מתכוון לערוך סרט על המפגש המדהים ביניהם.

כאשר הנביא ישעיהו רוצה לתאר את ייעודו של עם ישראל, הוא אומר את המילים הנפלאות הבאות:

4. ישעיהו מג: אתם עדי נאם ה' ועבדי אשר בחרתי - למען תדעו ותאמינו לי ותבינו כי אני הוא לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהיה.

הייעוד היהודי - הסיבה שעבורה בחר ה' עם אחד מכל העמים - היא להיות "עדים" על מציאותו. תפקידנו הוא להוכיח שיש כוח המניע את הגלגל וכל הכללים הם פרי יצירתו. למרות שכלפי חוץ רואים את המפעל האדיר של הטבע ועלולים להשתכנע כי השמש, הירח והכוכבים פועלים מעצמם,

תפקידו של יהודי להוכיח כי "הטבע" הוא בגימטריה "אלוקים". הוא בסך הכול כלי העבודה דרכו פועל האלוקים בעולם ולכן ברצותו מרחיב וברצותו מקצר.

למה הדבר דומה? נתאר לעצמנו אדם שרואה חוטב עצים מכה עם הגרזן ביער והוא יחשוב כי הגרזן עצמו חטב את העץ. ברור שהגרזן הוא רק הכלי דרכו פועל החוטב. דוגמה אחרת: אדם שמשתתף בתיאטרון בובות ומתרשם כי הבובות כל כך מוכשרות שהן מציגות מעצמן הצגה מופלאה. זאת אמירה שמתאימה לילד, אך אדם בוגר מבין כי הבובות הן מריונטות בידיו של המפעיל המתחבא מאחורי המסך. כך בדיוק תפקידו של עם ישראל, להיות מורי הדרך לחיים של משמעות. להיות אלו שמתעלים מעל הטבע ומפגינים את ההכרה כי הטבע מסתיר את הכוח הגדול מאחוריו.

יהודי עושה זאת קודם כל **בעצם קיומו**. עצם העובדה שאנחנו עוד כאן, ולא זו בלבד אלא כנראה האומה המשפיעה ביותר בעולם יחסית לגודלנו – היא **הלעג הגדול ביותר לכללי המזל**. היא ההוכחה הטובה ביותר שהמזל הוא אינו יותר מהמלצה בעיני בורא עולם. לכל העמים במהלך ההיסטוריה היה תאריך תפוגה, הם חלפו ונשכחו ונותרו רק בוויקיפדיה, ואילו אנחנו קיימים ונצחיים ובכך מעידים על קיומו של הנצח.

אולם מעבר לכך אנו עושים זאת באמצעות מעשינו ואחת הדרכים העוצמתיות לכך היא על ידי **ההתרחקות מאסטרולוגיה ופנייה ישירה אל הקב"ה**. פנייה לאסטרולוגים לקבל הכוונה, מעצימה את השליטה העצמאית של הטבע וגרמי השמים, ואילו יהודי מצווה לפעול הפוך: לדבוק בדרכי ה' ובכך לשלול את תפקודם העצמאי של גרמי השמים. יתירה מכך: להוכיח כי כולם משתנים תחתיו בהתאם לרצון הבורא.

כעת מקבלים פירוש חדש ומעמיק למושג "אין מזל לישראל". הכוונה איננה שהמזל הוא חסר כוח. למזל יש בהחלט כוח, כמו שהקב"ה הפקיד כוח עצום בידיו של הטבע בכלל. אך אצל יהודי, המזל הוא **לא סופי!** הוא **גמיש**, הוא יכול להשתנות על ידי תפילה, תשובה וצדקה. יהודי יכול לפנות אל **'בעל המזל'** ולשנות אותו מהקצה אל הקצה, ולמעשה זה בדיוק **תפקידנו בעולם**: להפגין את הזכות **לשחק עם המזל**.

הגמרא (שבת קנו) מספרת שני סיפורים כדי להוכיח את הרעיון – שיש מזל אך הוא גמיש. **לשמואל**, האמורא הבבלי, היה יד יד בשם אבלט שהיה אסטרולוג דגול. פעם עמדו שניהם ביציאה מהעיר וראו חוטבי עצים יוצאים לעבודתם. אבלט הצביע על יהודי אחד ואמר שהוא לא ישוב מהעבודה. הוא צפוי למות בשדה. **שמואל** הגיב שזה לא בטוח. בערב חוטבי העצים שבו וגם אותו אחד היה ביניהם. אבלט נדהם, הוא מעולם לא טעה בתחזיות שלו. **שמואל** ניגש אל אותו חוטב ושאל איזה מעשה טוב עשה?

הלה סיפר כי חבורת החוטבים חיה באחוזה. כל אחד מביא לחם מהבית, הם זורקים אותו לסל גדול ואחר כך עובר אחד עם הסל ומחלק לכולם בשווה. ככה מתגברים על ימים קשים בהם אין לאחד מהם יותר מדי אוכל להביא מהבית. היום, הוא סיפר, היה תורי לעבור עם הסל והבחנתי כי אחד החברים לא שם כלום בפנים. כנראה ביתו היה ריק. לא אמרתי כלום ושמתי כפול ממה שאני הבאתי מהבית. קם **שמואל** וצעק: "עכשיו הכול ברור, צדקה תציל ממוות". ועוד מספרת שם הגמרא את המעשה הידוע על בתו של רבי עקיבא, שניצלה ממות ביום חופתה בעקבות שנתנה צדקה לעני.

אם כן, במקום להקשיב למזל – יהודי **מתעלה מעל המזל**. במקום לציית לגורל – יהודי **כותב אותו מחדש**. הציווי "תמים תהיה עם ה' אלוהיך", פירושו תקיים את הציווי הגדול "אם בחוקותי תלכו" ואז תראה שהטבע כולו משתנה תחתיו. כל הכללים מאבדים את תוקפם. ולכן מה שמותר לגוי, אסור ליהודי. משום שהגוי הוא חלק מהטבע, הוא חלק מהמשחק של ההסתר ואילו היהודי אמור להרים את הראש ולראות את המפעיל מאחורי תיאטרון הבובות.

נתאר לעצמנו נסיך, בן של מלך, שצריך להשיג תקציב קטן מהעירייה ומתחנף אל הפקידים כדי לקבל מהם. זה מגוחך, זה טוב בשביל אחרון העם, אבל אתה נסיך, בן של מלך, הנך יכול ללכת ישר לאבא והוא יכופף את כל הכללים תחתיו. זה הציווי "תמים תהיה": לך גבוה, תפנה ישירות אל המקור.

הרבי מליובאוויטש מאמר ד"ה ביום עשתי עשר תשל"א: אלו שֶׁעָבְדוּ לְכוֹכְבִּים וּמַזְלוֹת ... הוא לִפְּטוֹתָם שֶׁהַכוֹכְבִּים וּמַזְלוֹת הֵם בְּעֵלֵי בְּחִירָה וְחִשְׁבּוֹ שֶׁעַל יְדֵי שֶׁיַּעֲבֹדוּ אוֹתָם יִשְׁפִּיעוּ לָהֶם יוֹתֵר. וּמִזֶּה

נשתלשל אחר כך טעות גדולה יותר, שחשבו שעזב ה' את הארץ בידי הכוכבים ומזלות והנהגת הארץ תלויה רק בהם... וישראל יודעים את האמת שכל המופצעים שעל ידם באה ההשפעה הם רק פגרון ביד החוצב... שהם רואים את הפנימיות.

ד. לפי היסוד הזה, ביאר הרבי מליבאוויטש במשך השנים שני רעיונות כבירים: 1. **פשר השם "יצחק"**: הלידה של הילד היהודי הראשון בעולם הלכה קשה. הוזכרו קודם דברי המדרש כי על פי כללי המזל, אברהם ושרה לא היו יכולים להוליד, והקב"ה שינה עבורם את הכללים וככה התגברו על הקושי וילדו את (ישמעאל ו)יצחק. הגמרא בשבת שם מוסיפה הסבר כי אברהם נולד כשמזל צדק היה במערב, שהוא מקום קר, ולכן לא היה יכול להוליד. היזי הקב"ה את מזל צדק למזרח, שהוא מקום חם וככה השתנה טבעו.

וכאן עולה השאלה, למה זה נדרש ללכת ככה? עם קושי טבעי עד כדי שצריכים להזיז את המזל ממקומו כדי ללדת את הילד היהודי הראשון בעולם?

יתירה מכך: הילד נקרא בשם "יצחק", משום ש"צחוק עשה לי אלוקים, כל השומע יצחק לי". כשהוא נולד היה בעולם צחוק גדול של התפעלות מהלידה בגיל מופלג כזה. והשאלה היא מה משמעות השם הזה? למה לקרוא לילד על שם זה שצחקו בגללו?

עונה הרבי את יסוד היסודות (לקו"ש ג/783): זה לא קרה כך במקרה, כל תפקידו של היהודי בעולם הוא לעורר צחוק – צחוק מכל הכללים, צחוק מכל האמיתות, צחוק מכל דפוסי המחשבה. יצחק הגיע לעולם דווקא בצורה כזו של כיפוף כללי הטבע, כי זה תפקידו: לעלות מעליהם עד בעל המזל בעצמו.

2. **הלכת גוי ששבת חייב מיתה**: ישנה הלכה האומרת כי גוי ששבת חייב מיתה. לא זו בלבד, אלא גם אם החליט לשבות ביום שלישי – חייב מיתה. שכן נאמר על גרמי השמים ש'יום ולילה לא ישבותו' ולכן אסור לשום אדם – מלבד היהודי – להפסיק לעבוד. ההלכה הזו חשובה כל כך, עד שאדם שעובר תהליך גיור ומתלמד לשמור שבת, חייב לעשות מלאכה קטנה בשבת, כדי לא לעבור על הציווי 'גוי ששבת חייב מיתה'.

וזאת כמובן הלכה משונה: ממה נפשך, אם מצווה לנצל כל רגע כדי לשכלל את העולם – למה יהודי נח שביעית מחייב? ואם מצווה לשמור שבת – מה בכך שגם גויים ייהנו מזה?

ענה הרבי רעיון מיוחד במינו (לקו"ש טו/56): תפקידו של האדם בכלל לנצל כל רגע למען שכלול הטבע. הוא חלק מהטבע, נזר הבריאה, ותפקידו לקדם את הטבע. אולם ליהודי יש תפקיד נוסף: **להתעלות אל מה שמעבר לטבע** ולגלות את הכוח המניע את הגלגל, לתת **משמעות וטעם** לכל העשייה הטבעית – ולכן התחדש לגביו דין חריג שעליו לשבות ליום אחד כמו שביתת הקב"ה.

ה. מה כל זה אומר בתכל"ס? אנחנו עומדים בחודש אלול, ימים של סוף שנה ותחילת שנה חדשה. אצל אומות העולם, כשסוחר עורך חשבון נפש בסוף שנת עסקים, הוא מחליט לעבוד יותר שעות, ולהשקיע יותר כסף, ולשכלל עוד יותר את תחכומי העסק כדי להרוויח יותר. אצל יהודי, לעומת זאת, חשבון הנפש שונה לגמרי. הוא יודע שכל המעשים הטבעיים הם כמו ארנק שמכניסים בתוכו כסף, אך צריך להביא כסף כדי להכניס לארנק. וכך כדי שהמעשים הטבעיים יעבדו, צריכים לסייעתא דשמיא שתאיר בתוך העבודה והעסק ישגשג. זקוקים לברכת שמים.

ולכן חשבון הנפש באלול, הוא כיצד אפשר להוסיף בדרישות של ה' מאתנו, בתורה, תפילה וצדקה, וכך ה' מצדו יקרע את רוע הגזירה ויעניק לכולנו שנת ברכה והצלחה, שנת גאולה וישועה.

אגרות קודש הרבי מליבאוויטש יח עמוד רה: במענה למכתבם בו שואלים למזלם. הנה כבר נאמר: "תמים תהיה עם ה' אלקיך" ואין ענין בדרישה למזל ולעתידות וכו' כי אם ללכת בדרך המלך, מלכו של עולם, היא דרך תורתנו ומצותיה. זאת אומרת להתנהג בחיי היום יום בכל ענין ופרט מתאים לפי המבואר בשולחן ערוך וכיוצא בזה. ואז הובטחנו אשר 'אין מזל לישראל', ומקיים בורא העולם ומנהיגו על פי מה שכתוב: אם בחקותי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם וכו' ככל הברכות המנויות בפרשה.

נסיים בסיפור נהדר: עופר פטרסבורג נמנה על העיתונאים הכלכליים הבכירים בישראל. בשנת 2013 רכשה חברת אחזקות הענק 'ברקשייר האתווי' האמריקאית את חברת 'ישקר' הישראלית, זאת הייתה בזמנו העסקה הגדולה בתולדות המשק הישראלי. באותה תקופה יצא לעופר פטרסבורג ללוות מקרוב את וורן באפט, בעל חברת האחזקות, ואת ביל גייטס, שהוא חבר דירקטוריון שם.

פטרסבורג ניהל שיחה עם ביל גייטס על כסף ועל מה הוא יכול לקנות עם עשרות המיליארדים שיש לו ואז גייטס הפתיע עם משפט סתום: "אני יכול לקנות כל שאחפץ בעולם **חוץ משבת אחת של יהודי**" (<https://twitter.com/oferpetersburg/status/829593385799397376>).

הסיפור כזה: קיווי ברנהרד, יהודי שומר תורה מצוות המתגורר בדרום אפריקה, הוא מרצה בכיר בתחום העסקים והכלכלה המודרנית. ברנהרד הוציא ספר רב מכר בו מלמד כיצד להעתיק "תכונות של נמרים" לעולם העסקי. ברנהרד מוזמן לפורומים עסקיים בינלאומיים ופעם קיבל טלפון מגורם בכיר בחברת מיקרוסופט שביקש להזמין להרצאה בפני בכירי החברה בהשתתפותו של ביל גייטס.

קיווי נתן הסכמה עקרונית, אולם התברר כי הרצאתו חלה בשבת ועל כן סירב לעשות זאת. הגורם הבכיר במיקרוסופט היה בטוח שזה עניין של כסף והציע להגדיל את הסכום עבור ההרצאה, אך לשווא. ברנהרד עמד בעקשנות על עמדתו וסירב להצעות המפתות. בסופו של דבר, החליטו במיקרוסופט לדחות את פתיחת הכנס ליום חול כדי לא לוותר על ההרצאה.

זה תפקידו של היהודי: "תמים תהיה עם ה' אלוךך", להציף רובד עמוק של משמעות בבסיס החיים.

כתיבת השיעור והפצתו באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב